

RAGUCZKI GÁBOR KÁNTORRAL A ZSIDÓSÁGRÓL

Holokausz – túlélni a halált

A miskolci származású 34 éves Raguczki Gábor a szegedi zsidó hitközség kántora, a vásárhelyi önkormányzat kisebbségi és vallásügyi referense. Pár hónapja az utóbbi városban él, melyet megszeretett, mert varázsa van. Zsidóságát vallási és etnikai értelemben is vállalja.

Raguczki Gábor véletlenül lett zsidó. Már ami a vallást illeti. Szülei elváltak –, és amint mondja – egyik félnek sem hiányzott az életéből, ezért a nagyszülőknél nevelkedett, ortodox szellemben.

A judaizmus életmód

– Éltem a miskolci srácok hétköznapi életét, azzal a plusszal, hogy tagja lehettem a zsidó hitközségnek, és varázslatos, mégis valós világ vett körül. A holokauszt nem keresíttette meg, nem tette lelki beteggé, nem deformálta teljesen az ottani közösséget.

A holokausz után – egyes helyeken korábban is – a zsidóság etnikai alapon próbálta magát meghatározni, igazolni. Hiba volt. Szerinte. Mert a judaizmus gondolkodás- és életmód is. Akik elhagyják a Tóra könyveinek tanításait, és mindenáron a beolvadáson fáradoznak, talajt vesztettek válnak, és az asszimilációs közeg – amint lehet – kiveti őket magából. Holokausz.

– Bár az is igaz, hogy az antiszemitizmus nem huszadik századi „találmány”, csupán az eszköztár lett a második világháborúban szinte utópisztikus, apokaliptikus. Érdekes, hogy a

Kántorkarrier

Raguczki Gábor 18 éves kora óta kántorkodik. Az országos rabbiképzőben is tanult kiváló kántoroktól, nagy elődöktől. Két esztendeje szolgál a szegedi hitközségben. Gyűjti a tradicionális énekeket, a felvételeket az öregektől. Az a célja, hogy életmódjával, kántori tevékenységével hozzájáruljon annak a zsidóközösségnek a működéséhez, ahová tartozik. Ez érvényes Vásárhelyre is, mely toleráns, és varázslatos város.

Raguczki Gábor ismeri a kisebbségi lét fájdalmait és örömeit

FOTÓ: TÉSIK ATTILA

tozó. Függ a családi indíttástól, a tágabb közösségtől, a várostól, az ott élőtől, és attól is, hogy a fővárosban, vagy vidéken lakik, nevelkedik-e az illető. Azt tapasztaltam, hogy a vallásos zsidókat jobban elfogadja a világ, és ők is jobban tolerálják a környezetüket.

Goj és hitetlen

Beszéljünk őszintén: a holokausz megítélése – a szélsőséges és irracionális tagadástól eltekintve – egységes, mégis akadnak, akik úgy vélik, túl sokat, túl sűrűn emlegetik. Más

népekkel, nemzetekkel is történt hasonló, mégsem „sírnak” ennyit.

– A holokauszról való gondolkodás meghatározó, és nem csak a zsidóságon belül. Ez a legnagyobb tragédia, amit el tudok képzelni. Aki ezzel nem tud szembenézni, az gyáva! A szemtanúk még köztünk élnek, elveszítették egész családjukat, a szemük láttára gyilkolták meg szüleiket, testvéreiket – ez a fájdalom felfoghatatlan, és sokaknak feldolgozhatatlan. Nehezen csitulnak az érzések, ezt meg kell éretni. Gyűlölködni nem szabadna. Viszont felejte-

ni sem! Hogy indulatos vagyok? Ez szent, pozitív érzés, ami valaminek a szeretetéből táplálkozik, nem a gyűlöletből.

A zsidóság – legalábbis az ortodox, a látható része – valamilyen szempontból saját magát is kiközösíti. A viseleten és a szigorú vallási törvényeken túl, már a középkorban is önként választottan éltek gettóban, egy-egy város, település jól elkülönített részében. Ennek több oka volt. Az üldözésüknek is. Első helyen a pénzt említhetjük – sokan, uralkodók is kértek kölcsön az izraelita bankároktól, megadni azonban már nem akaródzott –, majd jött a keresztények Jézus-gyilkos elmélete és az is támadási „alap”, hogy azt hirdetik: ők Isten kiválasztott népe. Többre tartják magukat, beképzelték – mondják róluk sértődötten:

– Igen, ezzel magam is találkozom. De a goj szó nem hitetlent jelent, hanem azt, hogy más népből való. Mi azonban nem az anyagiassal Istenben, hanem a szellemben, annak erejében hiszünk, ami bennünk, mindannyiunkban lakozik. Megfoghatatlan, mégis tudjuk, tapasztaljuk, hogy létezik. Ezért gondoljuk úgy, hogy többet kapunk, de nem tarthatjuk meg, tovább kell adnunk. És akinek sok adatik, sok kéretik rajta számon.

Romaügyek

Rajta is. És novembertől már a vásárhelyi cigányok is a fejére olvashatják „bűneit” – az

önkormányzat kisebbségi és vallásügyi referense. Tevékenységét a Roma Tanács megalakításával kezdte, mely idén januártól ennek a népcsoportnak a legfőbb érdeképviseleti szerve a városban.

– Eleinte kicsit bizalmatlanok voltak velem szemben, mivel nem vagyok roma, de úgy érzem, mostanra elfogadtak. Ebben valószínűleg nem kis szerepet játszott a roma tanács, amely minden, a cigányságot érintő kérdésben konzultatív és véleményezési joggal rendelkezik. Igyekszünk a közösségen belül meglévő ellentéteket fel-, illetve megoldani. Persze olyan ember nincs, aki mindenkinek egyszerre megfelel, érnek időnként vádak, támadások engem is. Rengeteg az előítélet, de az élet mindig bizonyítja, lehet másképpen, jóindulattal is csinálni a dolgokat. Visszatérve a zsidóságra: szerintem az a helyes magatartás, ha nem zárkozunk be és el teljesen, de nem is aszimilálódunk. Az értékeinket csakis így őrizhetjük meg.

Már búcsúzkodtunk, amikor rákérdeztem, mit csinál szabadidejében: – Most, ha hazamegyek, mosogatni fogok. Semmi izgalmasról nem számolhatok be, nem élek túl nagy, mozgalmas társadalmi életet, végzem a munkámat Vásárhelyen és Szegeden egyaránt. Amikor hazajutok Miskolcra, az az igazi kikapcsolódás. Ott él a nagymamám és van egy kertünk is. Őket gondozom...

IMRE PÉTER

Anne Frank: velünk élő történelem

A második világháború idején több mint két évig rejtőzködött családjával és barátaikkal Anne Frank egy amszterdami házban. A zsidó kislány naplót írt bujkálásuk éveiről, ám annak kiadását már nem érthette meg: nyolcukat 1944-ben hurcolták el a németek, a koncentrációs táborba csupán Anne édesapja élte túl.

Mintegy húszperces séta Amszterdam főutcájától, a Damrak-tól a Prinsengracht nevű utca. A várost körütként körbeölelő, azonos nevű kanális partján húzódik. A Leliegracht és a Prinsengracht utca találkozásá-

nál a 263-as számú ház 1960 óta a német születésű, a második világháborúban 13 éves korában elhurcolt zsidó kislány nevét viseli: Anne Frank Huis.

Anne – akinek története bejárta az egész világot – 1929-ben született Frankfurt am Main-ban. A Frank család 1940. december 1-jén költözött a Prinsengrachtra. Anne apja, Otto Frank 1942. július 5-én kapta meg behívóját, de a koncentrációs tábor helyett már másnap elrejtőztek a házban. Később még négyen csatlakoztak hozzájuk. 1944. augusztus 4-én egy névtelen telefonáló jelentette az amszterdami SS-nek: a Prinsengracht 263. szám alatt zsidók bujkálnak. Soha nem derült ki, ki árulta el őket. Mindannyiukat elhurcolták. A koncentrációs táborok borzalmait csak Otto Frank élte túl, 1945-ben visszatért Amszterdamba. Amikor már bizonyossá vált, hogy Anne meghalt Bergen-Belsenben, a rejtőzködőket segítő Miep van Gies átadta Otto Franknak Anne naplóját, amelyet elhurcolásuk után vett magához. Otto

Frank alapítványt hozott létre, amely 47 évvel ezelőtt megnyitotta az Anne Frank-házat. A házban tett séta időutazás.

A földszinten az első szobában a házbelső makettjét nézhetjük meg. Anne naplójának bejegyzéseit olvashatjuk a falakon. Az első emeleten elhaladunk a fűszeröröl szoba és néhány korabeli plakát mellett, amely az Otto Frank cége által gyártott élelmiszereket reklámozza.

Tizenkét lépcsőt megyünk felfelé. A szűk folyosóról ajtók nyílnak kétoldalt. Egy szobával odébb filmet nézünk: az idén 98 esztendő, Amszterdam mellett élő Miep Gies idézi fel azt a napot, amikor Otto Frank elmondta neki, a család a házban rejtőzik el.

Újabb 16 lépcső felfelé. Kis üvegszekrényben sárga csillag-ilyet viseltek a zsidók a ruhájukon. Anne-ék háza előtt hajtják el a zsidó nőket, férfiakat, gyerekeket a német katonák. A fényképet titokban készítette az egyik szemközti lakás ablakából a gyógyszerész. Mellette látjuk a pringsengrachti házban bujkáló nyolc ember fotóját. Az utolsó előtti szintre vezető feljárt egy könyvespolccal álcázták. Egy alig félméteres ajtórensen bújunk be, hogy Frankék padlásszobájába jussunk. Anne szobája ugyanolyan, mint bármelyik tinédzserlányé, a falon újságból kivágott képekről színeszek mosolyognak a látoga-

tóra: Heintz Rühmann, Greta Garbo és Ray Millard. Végül a padlástérre mászunk fel, ahol mindenki számára kiderül: Anne Frankék és barátaik története végzetes fordulatot vett. Elhurcolták őket. A tetőre épített átjárón jutunk a múzeumház új szárnyába. Itt működik egy multimédiás foglalkoztató, most épp a diszkriminációról vetítenek filmet. Kifelé megnézzük Anne Frank naplójának összes kiadását, örömmel állapítjuk meg: a magyar példányok is a polcon sorakoznak.

NYEMCSOK ÉVA

A vége

Az 1944. augusztus 4-én délelőtt Karl Josef Silberbauer SS-tiszt vezetésével letartóztatott nyolc ember, és két segítőjük közül Miep Giest és Elisabeth (Bep) Voskuijt nem vitték magukkal. Johann Kleinmant és Victor Kuglert bebörtönözték, majd koncentrációs táborba vitték. Frankékát, Fritz Pfeffert (Anne naplójában Albert Dussel néven szerepel) és a Van Pels családot először Auschwitzba szállították. Az 54 éves Hermann van Pelst megérkezésükkor gázkamrába küldték. Fritz Pfeffer néhány hónappal később Neuengamme-ban, Edith Frank 1945 januárjában Auschwitzban halt meg, alig pár héttel a tábor felszabadulása előtt. Amikor Otto Frankot és több ezer társát felszabadították az orosz katonák, a Bergen-Belseni koncentrációs tábor még a németek kezén volt. Itt halt meg Anne és nővére, Margot, valamint Pelsék fia, Peter.

Újságírónak készült

Anne 1944-ben írta naplójában: újságíró és híres író szeretne lenni. Tervezte, hogy kiadja naplóját Titkos épületszárny címmel. Otto Frank tiszteletben tartotta lányának elképzelését. A naplóból készített első kiadás 1947 nyarán jelent meg Hollandiában.

A Prinsengrachton álló múzeumházban több mint 20 millióan jártak

FOTÓ: NYEMCSOK ÉVA